

teekeningen ten beste te geven, waartoe wel aanleiding te vinden is, zou het werk zeker in waarde nog rijzen, en zouden wij reden te meer hebben om, als de vertaling geheel gereed is, de voortreffelijke eigenschappen van dit boek voor het doel, waartoe het geschreven werd, meer in bijzonderheden aan te toonen. Wij geven hem zulks in bedenking. Ten slotte vermeld ik met genoegen dat de uitgever den prijs matig gesteld en voor een nette uitvoering zorg heeft gedragen.

Dr. H. G. HESSELINK.

INGEZONDEN STUK.

ENKELE NADERE DEFINITIES OMTRENT DE METHODE VAN VACCINEREN.

(ANTWOORD AAN DR. BEZETH.)

Met een woord van dank aan Dr. BEZETH begin ik deze regelen voor de humane en welwillende wijze, waarop hij mijne jongste proeve over vaccinatie heeft beoordeeld in een der Januarij-afleveringen van 1873 van dit *Tijdschrift*.

Allezins teregt heeft Dr. BEZETH begrepen, dat ik niets liever wensch, dan dat mijne brochure er aanleiding toe moge geven, dat de zaak der koepokinenting van alle zijden worden besproken, opdat er meer eenheid en gelijkheid in de wijze van toepassing moge tot stand komen.

Het doel mijner brochure was, eene poging te doen om mijne ambgenooten aan te sporen, om allen de vaccinatie zeer naauwkeurig en met de grootst mogelijke voorzorgen te verrigten, opdat de resultaten harer voorbehoedende kracht nog schitterender mogen worden, dan zij nu reeds zijn.

Heb ik hier en daar een' ietwat scherpen toon aangeslagen, dan geschiedde dit alleen om critiek uit te lokken.

Men begrijpt dus ligtelijk, dat het mij verwonderd heeft, onder de vele beoordeelingen, die mijn vlugschrift zijn ten deel gevallen, nog geene enkele bepaald ongunstige critiek gevonden te hebben.

Want ik vraag mijzelfen gedurig af: wanneer de hoofdzaak van hetgeen ik geschreven heb, waar is; waarom enten dan alle Geneeskundigen niet op dezelfde naauwkeurige wijze in?

En wanneer die voorzorgen overbodig zijn, waarom neemt dan niemand de lans op voor de gebruikelijke slordige wijze van vaccineren?

Nog onlangs bleek mij uit eene mededeeling in dit *Tijdschrift*, jaargang 1872, blz. 627 en 628, het noodige van het gebruiken van alle voorzorgen, o. a. van het afnemen der stof op het meest geschikte oogenblik, naar mijne meening 6 × 24 tot 7 × 24 uren na het inenten.

Doch ik zal nu trachten de bezwaren van Dr. BEZETH op te heffen, waarmede ik reeds te lang getalmd heb.

In de eerste plaats kan ik Dr. BEZETH verzekeren, dat het mij bekend was, dat de meeste *Parcs vaccinogènes* bestaan uit één of twee kalveren, die, na de noodige diensten bewezen te hebben, voor één of twee versche en ongerepte kalveren verwisseld worden.

En of Abcoude zich niet leent tot de beoefening der vaccinatie op kalveren? Ik woon hier te midden eener bevolking van veehouders, doch er zou geen boer te vinden zijn, die mij toestond zijne kalveren tot dit doel te bezigen, uit vrees dat zijn handelsartikel in waarde zou kunnen verliezen.

En wanneer ik door aankoop eigenaar van een kalf zou worden en ik wekelijks zou moeten verkopen en inkoopen, zou mij dit jaarlijks eene som gelds kosten, die voor een gesubsidiëerd vaccinatie-bureau geen bezwaar oplevert, maar voor den particulieren medicus een groote hinderpaal is.

De tweede opmerking van Dr. BEZETH betreft de gewigtige kwestie van den meest geschikten tijd om stof af te nemen.

Wat ik den zesden dag heb genoemd, noemt Dr. BEZETH den zevenden. Hierover dus eerst een paar woorden, om onduidelijkheid te vermijden. Mijne vaccinatiën verdeel ik in 2 groote rubrieken; namelijk 1°. die, welke aan mijne woning komen op een bepaald uur, en 2°. die, welke ik in hunne eigene woning vaccineer.

De eerste klasse van personen komt steeds bij mij tusschen 12 en 1 uur des middags, dus steeds ongeveer op denzelfden tijd.

Wat de tweede klasse betreft, houdt men in eene uitgestrekte praktijk ten platten lande zooveel doenlijk den vasten regel, om de verschillende streken op denzelfden tijd van den dag te bezoeken; bijv. streek A. 's ochtends voor 10 uur, streek B. tusschen 10 en 12 uur, streek C. na 1 uur, enz.

Hieruit volgt, dat alle gevaccineerden de proefvaccinatie en het afnemen der stof ongeveer op hetzelfde uur van den dag ondergaan als hunne inenting, en daarom is er dunkt mij evenveel grond om "na 6 etmalen" den zesden als den zevenden dag te noemen.

Dat ik zelf niet altijd na 6 etmalen de stof tot proefvaccinatie gebruik, is hieraan toe te schrijven, dat ik vooral de verafgelegene streken mijner praktijk niet altijd dagelijks bezoek; dat ik sommigen dus niet na 6 en wel na 7 etmalen bezoeken kan, en juist deze oorzaak heeft mij in staat gesteld de resultaten der proefvaccinatie na 6 en na 7 etmalen met elkander te vergelijken, en deze vergelijking is bepaald in het voordeel der eerste uitgevallen en desniettemin zal het wel een pium votum van mij blijven om steeds allen juist na 6 etmalen de proefvaccinatie te doen ondergaan.

Het spijt mij wel, maar ultra posse nemo cogitur.

Eerst vele waarnemingen, vooral in de jaren 1871 en 1872 gedaan, hebben mij tot de vaste overtuiging gebragt, in mijn vlugschrift uitgesproken.

Ik moet, niettegenstaande de tegenovergestelde ondervinding van Dr. BEZETH mijne bewering handhaven, dat, wanneer men eenige generaties achtereenvolgens vaccineert met stof, na 8 × 24 uren afgenomen, het beloop der puisten trager wordt en zij zich minder schoon ontwikkelen.

Ik wil mij niet verdiepen in de theorieën, waarom en hoe, doch raadpleeg hieromtrent mijne waarnemingen.

Het is mij vroeger (toen ik nog de gewoonte had, meestal de stof na 8 × 24 uren af te nemen) gebeurd, dat de vaccinepuisten zich eerst op den 8sten of 9den dag begonnen te vertoonen, terwijl zij, wanneer men na 6 etmalen stof genomen heeft, bij het daarmede gevaccineerde individu steeds op den 3den of 4den dag beginnen te verschijnen. Ook is het mij menigmaal voorgekomen, dat, wanneer eene vaccinatie, met stof van 8 × 24 uren, mislukt was, bij hetzelfde individu een paar weken later de vaccinatie slaagde met stof van 6 × 24 uren.

Thans dien ik Dr. BEZETH in te lichten omtrent mijne vulling der haarbuisjes op den zesden dag, d. w. z. na 6 etmalen.

Mijne haarbuisjes zijn in den regel 12 à 13 ctm. lang en zeer fijn, in het midden voorzien van een klein bolletje.

Wanneer ik dit buisje in eene geopende puist heb geplaatst en ik zie, dat 1½ à 2 ctm. met lympha zijn gevuld, dan is mij dit meer dan genoeg, en dan verwijder ik

oogenblikkelijk dit buisje om met een tweede te beginnen enz. Op die wijze voorzie ik bij een kind met 8 puisten, op den 6den dag acht, tien, soms zestien buisjes.

Nu zuig ik de lympha, ongeveer 1 tot 2 ctm. van de ingangsopening weg en smelt het buisje aan beide zijden digt.

Dr. BEZETH begrijpt niet, hoe ik de stof een klein eindje weg kan zuigen, zonder ze te ver te zuigen en dus in den mond te krijgen. Hiertoe behoort slechts een weinig vaardigheid, die men zich spoedig eigen maakt, vooral, wanneer men met het oog oplettend de beweging van de kleine kolom vaccine volgt.

Vertrouwt men zich in dit opzigt niet, zoo bestaat er tot hetzelfde doel een klein instrument; een caoutchouc bolletje met eene holle ivoren stift. Men drukt het bolletje half digt, plaatst de holle stift op het met stof voorziene haarbuisje en regelt met den op het caoutchouc bolletje geplaatsten vinger den graad van zuiging naar welgevallen.

Ik heb dit instrument echter nooit gebruikt, daar ik zeer tevreden ben met mijne tot dus ver gevolgde methode om het met den mond te doen.

De reden, waarom ik zoo weinig vaccine in een buisje opzamel, is hierin gelegen, dat ik ten platten lande, hier één kind vaccineer, een half uur verder twee kinderen, een uur van daar weder een kind enz.; zodoende is het mij veel gemakkelijker veel buisjes, elk met weinig stof, dan weinige buisjes met veel stof in voorraad te hebben.

Op die wijze heb ik ook geene glycerine noodig om mijne haarbuisjes van stof te voorzien.

De vaccinaties aan mijne woning geschieden meest van arm op arm.

Dat ik de methode van bewaren der stof tusschen glaasjes en op knopjes afkeur, is verschuldigd: 1°. aan vele waarnemingen van verscheidene ambtgenooten en van mij zelve; 2°. aan de redenering, dat, indien de proeven van CHAUVEAU ware conclusies hebben opgeleverd, echter de vaste elementen der koepokstof hunne levensvatbaarheid beter zullen bewaren in hun eigen vehiculum (de vloeistof der lympe) dan indien zij eerst gedroogd en daarna van een vreemd vehiculum voorzien worden.

Uit analogie zou men althans besluiten dat dit zoo is.

De hydatiden der lever sterven, wanneer men haar het vocht onttrekt.

De spermatozoën zullen ook wel niet zoo actief meer zijn, wanneer met het sperma eerst uit laat droogen en het residuum dan met water of glycerine aanmengt. — Het bloed, dat tot transfusie gebezigd wordt, moge eerst gedefibrineerd worden, maar het wordt toch overgebracht in zijn' vloeibaren toestand, bloedligchaampjes in bloedwei.

Deze argumenten, zonder de conclusie van CHAUVEAU omver te werpen, doen het mij wenschelijk schijnen om dáár, waar het niet mogelijk is, van arm op arm te vaccineren, de koepokstof, zooveel mogelijk in haar natuurlijken toestand te bewaren.

Wilde ik de stof tusschen glaasjes bewaren, dan zou ik de manier van Dr. HAMER nog de beste achten, die, na de versche vaccine op een glaasje met een weinig glycerine vermengd te hebben, op dit glaasje een uitgeknipt papieren randje legt van dezen vorm $\square$, hierop het tweede glaasje neêrlegt en dan den geheelen omtrek der glaasjes met was digtsmelt, en zodoende ook de vaccine vloeibaar houdt.

Verdere opmerkingen over mijne brochure vind ik bij Dr. BEZETH niet.

Wanneer ik verder ging in het bespreken van zijn zoo degelijk gesteld artikel, zou ik te veel van het geduld der lezers vergen; want men wordt spraakzaam, waar het een onderwerp geldt, dat men met zijn gansche hart is toegedaan.

Alleen kan ik mij niet onthouden aan Dr. BEZETH mijn' lof toe te zwaaijen, dien hij zoo ruimschoots verdient, voor zijne groote belezenheid over dit onderwerp.

Ik wil gulweg bekennen, dat enkele, door hem geciteerde schrijvers mij onbekend waren, doch het nu, hoop ik, niet langer zullen blijven.

Ik wensch het nummer van het *Tijdschrift*, waarin Dr. BEZETH's mededeeling staat, in veler handen.

Abcoude, 7 Februarij 1873.

Dr. H. P. KAPTEYN.

B E R I G T E N.

BUITENLAND.

LONDEN. — Voor eenige weken geleden kwam te Exeter in de praktijk van den tandmeester BROWN MASON een geval van doodelijke narcose door de inademing van het stikstofoxydule gas voor. Het feit werd voor den Coroner gebragt en als "homicide by misadventure" gekwalificeerd. Het is bekend hoe vooral door de Duitse tandheelkundigen en vooral te Berlijn eene veelvuldige en misschien te roekelooze toepassing van dit anaestheticum gemaakt wordt.

— Sinds 1 Januarij heeft alhier onder den titel van *Medical Record or review of the Progress of Medicine, Surgery, Obstetrics and the allied Sciences*, onder de redactie van BURDON-SANDERSON, MAC CORMAC, PLAYFAIR en CLARKE, een nieuw tijdschrift op den leest van het *Berliner Centralblatt* geschoeid, het licht gezien.

— Volgens het verslag der in 1871 gehouden volkstelling bedroeg de bevolking van Engeland en Wales 31.628.338 personen tegen 29.070.932 in 1861 zijnde eene vermeerdering van 2.557.406 inwoners in 10 jaren.

PARIJS. — De *Union Médicale* van 18 Februarij l.l. vestigt er de aandacht op hoe door de Fransche Vereeniging tegen het misbruik der spirituoosa vooral het bier als drank is aanbevolen. Met het oog hierop wordt vooral het bière Fanta, een uit Weenen geïmporteerd bier, geprezen. Het is vooral te Weenen dat een voortreffelijk hygiënisch bier bereid wordt. Het daar heerschende gebruik, dat het eerst 6 maanden na de bereiding verzonden wordt, maakt dat het eene standvastige samenstelling verkregen heeft en geene verdere schadelijke gisting meer kan ondergaan.

— De vervulling der drie vacante leerstoelen bij de Universiteit wordt in bijna ieder der Fransche medische dagbladen besproken. De benoeming van CHARCOT voor de Pathologische Anatomie en die van LÉON LE FORT voor de Pathologische Chirurgie wordt door allen als eene goede keuze beschouwd, terwijl over die voor de historia medicinae een bijna eenparig afkeurend oordeel geveld wordt. Onder de drie candidaten LORAIN, BOUCHUT en RAYNAUD werd aan LORAIN de eerste rang gegund. LORAIN heeft volgens de dagbladen geen de minste reden van aanspraak op die betrekking, BOUCHUT was echter de schrijver eener *Histoire de la Médecine*, terwijl RAYNAUD zich door een geschrift, *Les Médecins au temps de Molière*, bekend maakte. De *Gazette Médicale* vond het uiterst bevreemdend, dat er zoo kort na DAREMBERG's dood reeds met de vervulling van eenen leerstoel, die lang onbezet bleef en zonder het bekende daartoe in der tijd geschonken legaat misschien nimmer opgerigt zoude geweest zijn, eene zoo groote haast gemaakt werd. In die handelwijze ligt het volgens dat blad duidelijk opgesloten, dat de faculteit om deze of gene redenen een bepaalden candidaat begunstigen wil.

— Volgens het jongste verslag der Société Protectrice de l'Enfance, door Dr. BÉCLARD uitgebragt, telde de Vereeniging reeds meer dan 1200 leden en strekte zij gedurende